

HODOČAŠČE

ARETÉ
IZDAVAČKA KUČA

Hodočašće

Tit Aleksejev

Naslov originala Tiit Aleksejev

PALVERÄND

Za izdavača **Nina Gugleta**

Edicija **Novi talas starog kontinenta vol 1**

Glavni i odgovorni urednik **Nina Gugleta**

Urednik izdanja **Ana Marija Grbić**

Prevod **Jasmina Jovanović**

Lektura **Irina Vujičić**

Korektura **Aleksandra Dunderski**

Dizajn korica **Jana Vuković**

Ilustracije **Ana Marija Grbić**

Štamparija **Kontrast, Beograd**

Tiraž **1200 primeraka**

Izdavač **Areté, Beograd**

© Copyright by Pierre Astier,

Copyright za srpsko izdanje © Areté, 2018

Projekat je realizovan uz podršku Evropske komisije.

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

Hodočašće

Hronike Prvog krstaškog rata

Tit Aleksejev

prevod Jasmina Stojanović

*Gospodaru, čak ni zlato
na ovoj zemlji nije vrednije
od krsta gospodnjeg u tuđini,
odakle polazi put za raj*

XII vek, balada

Leto gospodnje 1148, Bogorodičin manastir u Boskodonu u Provansi

Boskodon, opatija u južnoj Francuskoj

Ime mi je Diter. Nekada sam se drugačije zvao, ali to nije važno. Zemlja u kojoj sam se rodio mnogo se promenila, a onih koji bi me se setili odavno nema. Naime, šta znače reči – jedna zemlja, jedan narod? To je kap u moru, ništa više. Ja sebe tražim. Pokušavam da pronađem svoje ognjište. Prema zapisima, kartama i sećanjima putešestvenika. Sećam se oblaka visoko na nebu, sitnih kapljica magle, tragova koje je ostavila zmijske pljosnate glave dok gmiže kroz pokošenu livadsku travu. Siguran sam da to nije bio san.

Pravi dom je onaj kome stremi čovek koji je krenuo na put. I šta li mu sve ne prolazi kroz glavu. U mislima vidim grad iz kog isterujemo nevernike. Za mene je to vrhunac. Svake noći pustinja se sija iznad mog praga, osećam dah vetra, kretanje dina i vidim hodočasnike koji su negde krenuli preko vrelog peska. Nije neophodno da prelistavaš požutele stranice hronika da bi shvatio kako svako od njih žudi da se približi Bogu i ne osvrće se na rodnu zemlju, a cilj poduhvata zabeležen je na svakoj karti – Jerusalim.

†

Aristotel govori da se u građi ljudskog tela nalazi čitav kosmos kao na karti. I moje telo je nesrećna geografska karta čitave zemljine površine. To mi pomaže da se podsetim na kom mestu sam bio proboden, povređen ili posećen. Svako ranjavanje je deo putešestvija. Svaki ožiljak je dobijen na bojnopolju. Noću, zatvorivši oči, dlanovima šaram po karti obećane zemlje: Nikeja, Dorilej, Harim, Antiohija, Kerbala, Jerusalim, Askalon.

Boli bude sećanja. Kolena i bedra mi trnu od dugog jahanja. Rame probada od mahanja mačem. Gležnjevi od stremena. A pravi bol se krije na drugom mestu. Hodočasticima se govorilo: „Bori se i ne boj se, mogu ti oduzeti život, ali čast – nikada!” Pitanje je da li je ovo cela istina. I zbog časti se možeš osramotiti do kraja života. Pritiska te i grize iznutra i svakog božijeg dana sebi govoriš: „Danas, danas, danas!” E, baš danas! I ako je danas vaš dan, onda me odlično razumete. A onima koji sumnjaju bih rekao: „Znam ja dobro šta vam je na srcu! I ja sam isti kao i vi!”

†

Već sam proživio nekoliko života. Ja sam onaj koji drži pero i vrti mač u ruci. Danas još uvek gajim biljke, ali sutra ću biti zemlja iz koje korenje crpi snagu. Zemlju nije briga ko čini dobra dela, a ko zla. Ni da li žito seju pravednici ili prestupnici. Možda izdaleka ljudi izgledaju isto kao vetrom poljuljano žito.

Sada sam baštovan u manastiru koji se nalazi na dva dana puta od Monpeljea i čiji je vladar grof Gijom od Monmerla, ktitor Svete crkve. Godine gospodnje 1142. trinaestorica braće krenuli su na put za Šale da tamo osnuju novi manastir. U hronikama su sačuvana imena njih dvana-

estorice, koliko je i apostola bilo. Onaj brat čije se ime ne pominje jesam lično ja, što me ni najmanje ne ljuti. Ljudski život prolazi i nedeljiv je od vremena kao što je riba nedeljiva od vode. Čak i da se ono napisano u hronikama ne tumači dobro, opet ostaje jedno – ili riba ili voda.

Juče, dok sam vadio vodu iz kladenca, zavirio sam unutra. S dna su isplivali krugovi, a zatim se pojavilo neko lice – umesto očiju imalo je dve crne, mračne pećine i one su zasijale prema meni. Što sam više zagledao, lik je bio nejasniji. Učinilo mi se da se čitav poznati svet udaljava od mene. Tonuo u je dubinu, beživotan i skriven od pogleda za sva vremena.

Bio sam u manastiru kada je, povodom Uskrsa, došao grof Gijom. S njim je bio i uvaženi gost – Gotfrid VII, vojvoda Brabantski. Pričalo se da taj vojvoda vodi poreklo od Gotfrida Bujonskog, vojvode Donje Lotaringije, koga su još zvali i zaštitnikom božijeg groba. Verovatno je ta tvrdnja odgovarala istini. Iste vilične kosti i rasejani pogled. Pričali su još da taj Gotfrid ima jak uticaj na hodočasnike, zbog čega sam se i ja zainteresovao za njega. Bilo je očigledno da u njemu ima nečega posebnog. Fizički je vrlo slab, ali izuzetnog držanja, i zaista je sejavao strah koji se graničio sa užasom. Njegovo vođstvo je sigurno bilo proizvod te osobine.

Prave vernike progutale su planine Anadolije i sirijska pustinja. Bog skuplja oko sebe najbolje. Popunjava svetovne borbene redove da bi imao ko da ga brani i u budućnosti. Vojvoda od Brabanta mi je sad dobacio oštar pogled, ali ja nisam oborio pogled. Mogao sam to sebi dozvoliti. Samo sam baštovan, neprimetan i beznačajan, kao zelenkasta trava u manastirskom dvorištu. Kažu da je skroman život i od Boga blagosloven.

†

Popodne se nad manastrom prosula kiša. Pljusak je pao u valovima, kao da je neko brižno nad svetom proliavao plavkasto-siva nebesa. Brat Glaber kaže da je kiša deo spasenja koje nam nebo šalje da bi i na našoj zemlji bio neki deo nebesa. Glas mu je grmeo, ali to je obeležje manastirske mudrosti.

Kišu mogu ceniti samo oni koji je očekuju: seljaci, čiji usevi nedeljama tavore po polju; vitezovi, polumrtvi pod suncem Sirije. Kiša je sve isprala – kako prošlost, tako i budućnost. Iz svesti su mi iščezle zidine Jerusalima kao i zidovi manastira. Zajedno s njihovim zarobljenicima. Svet se predavao, raspadao i ostali su jedino teški mlazevi kiše koja se izliva s neba. Pravi vodopadi, nebeski vodopadi.

Još kasnije, kasno uveče, svi smo otišli na ponoćnu liturgiju. Nalazio sam se u crkvi, u bratskom okruženju, ali osećao sam da vidim mnogo dalje od njih. Monasi su pevali i njihovi glasovi dizali su se do novoizgrađenih svodova. A napolju je i dalje pljuštala kiša.

†

U unutrašnjem manastirskom dvorištu cveta magnolija. Sunce je prodiralo kroz svaki cvet, a svetlost je treptala kao plamičak upaljene sveće.

– *Post tenebras spero lucem* – mrmljao je opat u bradu, a crkveno slavlje se zaustavilo i svi su uživali u vrtu.

Opat se okrenuo ka meni, kao da očekuje objašnjenje.

„Ovaj svet je pun senki”, mogao sam mu reći. Ali šta bi usledilo? Znao sam da glavni čovek u manastiru i ne očekuje odgovor, najmanje od mene. Zaćutao sam.

U manastirskoj bašti je raslo najrazličitije bilje, ali nije bilo lavande. Bilo bi lepo kada bi se ona privikla na prirodne

uslove ove zemlje. Naokolo bi se prostirala polja lavande, kao u Langedoku, gde smo projahali s vojskom grofa Remona.

Klatili smo se u sedlima, sunce nam je peklo nad glavama, a lavanda se okolo plavela kao da je nebo sišlo kod nas i šaputalo: „Strpljenja, Jerusalem se može ukazati kao sledeći grad usred ovog mora plavetnog. Samo još malo strpljenja, mnogo je prošlo, malo je ostalo!”

†

Sve što nam je bilo potrebno izrađivalo se unutar manastira – *intra muros*. Ali ne i svici. Njih smo naručivali iz Monpeljea ili nekog drugog obližnjeg bratstva gde su ih jako dobro pravili. U neko doba se pročulo da u selu živi majstor kožar i da veoma vešto obrađuje životinjsku kožu krečom, te je čisti mermerom. Počeo je da navraća kod nas da bi pokazao svoju robu i demonstrirao umeće.

Lako smo se dogovorili i odredili cenu. Novac koji smo mu davali bio je upola manji nego onaj koji bi dobio u Monpeljeu, ali čovek nije imao izbora. Grad je bio daleko, a put opasan. Manastir mu je bio ispred nosa. Tako je kožar počeo da dolazi kod nas – nekada sam, nekada sa kćerkom. Ona je bila zaslepljujuće belog lica, kose crne kao gavran. Kao da je kožar prvo nju očistio mermerom, pa posle posuo krečom.

Devojka je imala zgodno, oblo telo, kao mlada sadnica tisovine. Iako u manastiru nisu vladala stroga pravila o boravku žena (*clausura*), prisustvo ovakvog bića dovodilo te je u iskušenje da poklekneš. Ipak joj nije bilo dozvoljeno da odlazi dalje od manastirskog dvorišta i mogla je da razgovara samo s glavnom ili starijom braćom. Na primer, sa mnom.

Uzeo sam korpu od nje i sipao joj u ruku čitavu šaku novčanica. Devojka se veoma učtivo zahvalila, okrenula se na peti i žurno otišla.

Počela je da se osmehuje tek posle nekoliko meseci – vrlo stidljivo u početku, a kasnije s nežnim poverenjem. Njen osmeh kretao je negde od uglova usana, razvlačio ih je i klizio po obrazima. Baš kao jutarnji zraci svetlosti kada prolaze kroz vitraž i rasteruju mrak u crkvi. Neobjašnjivo, ali savršeno. Zlatasti sunčev zrak klizi preko hladnog mermera na podu i osvetljava svaki ugao. Senke se tiho savijaju i nestaju, kao što im i priliči.

Bilo mi je prijatno da posmatram tu devojku kako žuri niz put. Gledao sam je zadivljeno, kao što gledam ptice ili cveće. Podsećala me je na ševu koja uranja u plavetnilo i za tren nestaje iz vidokruga. Devojka se navikla na mene. Ali nikada se nije desilo da duže razgovaramo. U stvari, nije ni bilo potrebno. Ona bi se javila, predavala korpu, uzimala novac, osmehnula se i rekli bismo: „Doviđenja”. Počeo sam s nestrpljenjem da je iščekujem. Ali ne onako kako muškarac čezne za ženom. Moja osećanja bila su potpuno drugačija. Devojka je u meni izazivala nešto sasvim iskonsko. Potresno. I želeo sam da saznam šta je to.

– Da li želiš da vidiš vrt? – pitao sam je kada se opet pojavila, i ona je pristala.

Poveo sam je i počeo da joj pokazujem svaku biljku. Matičnjak i estragon, koji popravljaju ukus jelima. Peršun, koji obnavlja organizam posle dugog posta. Hajdučku travu, koja leči čak i lepru. Mentu, koja smiruje. Uopšte, pokazao sam joj sve što se nalazilo u lejama. Naslonili smo leđa na zid i posmatrali kako pčele otresaju cvetove kalune. Još kao dete voleo sam da posmatram pčele, da slušam njihovo zujanje, te čudne zvuke. Pčele su dolazile i odlazile, lebdele su iznad cvetova i tonule pod njihovim pazusima. Svet je bio u ravnoteži – kaluna, pčele i ja s devojkom.

– Je l' čuješ?

– Naravno.